

Το βιομορφικό υφαντό σύμπαν της Ιάνθης Αγγελίουγλου

Το εικαστικό έργο της Ιάνθης Αγγελίουγλου αναπτύσσεται ως μια γλώσσα οργανικών σχημάτων και χρωματικών συνθέσεων – ένας «βιομορφικός αλφαριθμητισμός» και ταυτόχρονα μια σωματική γραφή, όπου τα σχήματα λειτουργούν σαν κώδικες μιας ενδοσκοπικής γλώσσας και οι εικόνες δεν «διαβάζονται» αλλά βιώνονται απτικά και συναισθηματικά.

Τα έργα της συντίθενται από υφάσματα πάνω σε καραβόπανο που ράβονται, κομμάτια τους αποσπώνται και επανασυντίθενται. Κάθε υφασμάτινο κομμάτι είναι μια «ψηφίδα» που ενσωματώνεται στην επιφάνεια, χτίζοντας ένα assemblage-κολάζ, μια σχεδόν γλυπτική, ιζηματογενή χάρτα από σωματικές υπόνοιες, επιστρώσεις μνήμης, θραύσματα ταυτότητας και συμβάντων. Επανάληψη, ρυθμός και κίνηση, εμβύθιση, ελικοειδείς (γ)ραφές, υφές, ίνες και επαναγραφές. Και μία πρόκληση: να «διαβάσουμε» το έργο απτικά, όχι μόνο οπτικά.

Βλέποντας τα έργα της Ι.Α., στο μυαλό μου πλέκονται 'συγγένειες' με διαφορετικές εικαστικές παραδόσεις:

- Τη βιομορφική αφαίρεση (π.χ. Hans Arp, Sophie Taeuber-Arp, Joan Miró) όπου η μορφή προκύπτει σαν φυσική ανάπτυξη, σαν οργανισμός, ποίηση και ροή μαζί.
- Τις καλειδοσκοπικές συνθέσεις κάποιων έργων του Ορφισμού και τα art brut έργα του Dubuffet. Και τη φράση του τελευταίου ότι «η τέχνη πρέπει πάντα να σε κάνει να γελάς λίγο και να φοβάσαι λίγο. Οτιδήποτε άλλο εκτός από πλήξη».
- Την παράδοση του textile art και του fiber art, που από τη δεκαετία του '60 προήγαγαν το ύφασμα από «γυναικείο» διακοσμητικό μέσο σε ισότιμο φορέα εικαστικής πρωτοπορίας. Πολλοί/ες σύγχρονοι/ες εικαστικοί έχουν στραφεί στη δύναμη και 'ανυπακοή' της υφαντικής τέχνης, των υφασμάτων και των ινών, ώστε να καταπιαστούν «με συστήματα εξουσίας και ιεραρχίες, και επομένως με ιστορίες και βιωμένες εμπειρίες καταπίεσης και απόσπασης, προκειμένου να σφυρηλατήσουν νέα οράματα για τον κόσμο στον οποίο ζούμε», όπως

σημειώνει η L. Johnson στον κατάλογο της έκθεσης 'Unravel: The Power and Politics of Textiles in Art' (Barbican Art Gallery και Stedelijk Museum, 2024-2025).

Τα μοτίβα-κώδικες της Ιάνθης λειτουργούν ταυτόχρονα ως σωματίδια ογκοπλαστικής αναψηλάφησης και ως κοσμικές διατάξεις. Σε σειρά έργων της, η σύνθεση απλώνεται σε όλη την επιφάνεια, δημιουργώντας μια ρυθμική πληθώρα, σαν αναδιπλούμενο αποτύπωμα μιας συνεχούς ροής ενέργειας. Σε άλλα, οι μορφές συγκεντρώνονται σε έναν κυκλικό σχηματισμό, σαν κοσμικός γαλαξίας ή δείγμα κάτω από μικροσκόπιο. Αυτή η αμφισημία καθιστά τα έργα ανοιχτά σε πολλαπλές αναγνώσεις: χάρτες του σύμπαντος, κοσμικές κυκλοφορίες, μικροσκοπικά close-ups ή οπτικές μουσικές συνθέσεις. Μια αναζήτηση θησαυρών, παραπέμποντας στον τίτλο της έκθεσης.

Οι χρωματικές νησίδες/ψηφίδες – πότε έντονες (μπλε, ώχρα, βυσσινί, πορτοκαλί), πότε ουδέτερες (μαύρο, λαδί, καφέ, λευκό) – λειτουργούν σαν συμπληρωματικοί ή παραπληρωματικοί παλμοί και ο ενδιάμεσος κενός χώρος είναι επίσης ενεργός, σαν αναπνοή που συν-ορίζει διαλεκτικά τις παύσεις μεταξύ των μορφών.

Σε θεωρητικό επίπεδο, η πρακτική αυτή συνδιαλέγεται με την έννοια της «χειρονομιακής τυχαιότητας» και της ενσώματης δημιουργίας, όπου η φόρμα δεν υπακούει σε αυστηρή γεωμετρία αλλά αναδύεται από τη ροή, τη φυσική κίνηση, την εσωτερική ρυθμικότητα. Παράλληλα, συνδέεται με τις σύγχρονες οικολογικές και βιοπολιτισμικές αναζητήσεις: τα έργα μοιάζουν με απεικονίσεις οικοσυστημάτων, με αποτυπώσεις της πολυπλοκότητας που χαρακτηρίζει τη φύση. Το ύφασμα ως υλικό δεν είναι τυχαίο· κουβαλά μνήμη, αφή, πολιτισμικό φορτίο, λειτουργεί ως αρχέγονος «φορέας» που υπογραμμίζει τη σωματικότητα της τέχνης.

Η φιλοσοφία του Merleau-Ponty για τη «σάρκα του κόσμου» (la chair du monde) φαίνεται να συνομιλεί υπόγεια με αυτή την εικαστική πρακτική. Τα έργα δεν είναι «εικόνες» αλλά ενσαρκώσεις· δεν παριστάνουν αλλά αγγίζουν τον θεατή με την

ίδια τους την υλικότητα, όπως το ύφασμα αγγίζει τον κόσμο και αγγίζεται από αυτόν. Από την άλλη, η σκέψη του Deleuze γύρω από τον «ρυθμό» και το «χάος» προσφέρει ένα ακόμη κλειδί: οι φόρμες κινούνται στο όριο μεταξύ τυχαιότητας και αρμονίας, συνθέτοντας έναν χώρο όπου το χάος δεν είναι απειλή αλλά δημιουργικό πεδίο γένεσης.

Η επέκταση σε άλλες τέχνες είναι εξίσου γόνιμη: η επανάληψη των μοτίβων θυμίζει μουσική δομή, σαν οπτική μεταγραφή μιας φούγκας ή μιας τζαζ αυτοσχεδιαστικής ροής, όπου κάθε σχήμα είναι μια νότα και κάθε χρωματική περιοχή μια συγχορδία. Σαν άλλη ποίηση, οι μορφές παραπέμπουν σε ένα άγραφο ιδεόγραμμα, σε έναν «άλλο» τρόπο γραφής που δεν ακολουθεί την 'αλφαβητική' γλώσσα αλλά την εσωτερική ρυθμική της μνήμης και του ονείρου.

Έτσι, το εικαστικό σύμπαν της Ιάνθης Αγγελίουβλου βρίσκεται σε μια γόνιμη διάδραση μεταξύ της αφαίρεσης και της ύλης, μεταξύ μικροσκοπικού και μακροσκοπικού, μεταξύ της βιομορφικής κληρονομιάς και της σύγχρονης υφαντικής αναγέννησης, μεταξύ παρόρμησης και ντελικάτης χειρονομίας. Πρόκειται για μια τεχνική που ανακυκλώνει, επαναχρησιμοποιεί, επανασυνθέτει, επανανοηματοδοτεί.

Ίσως, τελικά, τα έργα αυτά να είναι σαν αναπνοές του κόσμου· νησίδες μορφών που δεν εγκλωβίζουν την πραγματικότητα αλλά την αφήνουν να κυκλοφορεί, να πάλλεται, να υπενθυμίζει ότι η τέχνη είναι εμπειρία ζώσας ύλης.

Πόλυ Χατζημάρκου

**Ιστορικός Τέχνης & Ευρωπαϊκού Πολιτισμού
(Msc) Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων**